waarden voor tewerkstelling en arbeid, heeft tevens betrekking op de bijzondere bescherming, met name tegen ontslag, die in de wetgeving van een Lid-Staat om redenen van sociale aard wordt toegekend aan bepaalde categorieën werknemers.

Monaco Pescatore Donner

Trabucchi Mertens de Wilmars

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op dertien december negentienhonderdtweeënzeventig.

De Griffier

A. Van Houtte

De President

R. Monaco

CONCLUSIE VAN DE ADVOCAAT-GENERAAL K. ROEMER VAN 28 NOVEMBER 1972 [1]

Mijnheer de President,

mijne heren Rechters,

Verzoeker in het geding voor de nationale rechter dat tot de onderhavige zaak heeft geleid, heeft de Nederlandse nationaliteit en woont in Nederland. Hij werkte op ongeveer 20 km van zijn woonplaats als metaalarbeider bij verweerster in het hoofdgeding, de firma M. Rosskamp, in de Bondsrepubliek Duitsland en moest daarom worden aangemerkt als „grensarbeider" in de zin van de sociale Gemeenschapswetgeving. Op 26 februari 1971 kreeg hij een arbeidsongeval waardoor hij tot 60 % arbeidsongeschikt werd. Op grond hiervan ontvangt hij sinds 25 oktober 1971 een uitkering van de Duitse wettelijke ongevallenverzekering. Bij schrijven van 19 november 1971 beëindigde de firma Rosskamp de arbeidsverhouding per 3 december 1971, waartoe zij als reden opgaf dat zij wegens belangrijke, aan een termijn gebonden werkzaamheden was gedwongen een vervanger voor de heer Marsman in dienst te nemen.

De heer Marsman kwam hiertegen in beroep bij het bevoegde Duitse Arbeitsgericht. Op grond van een mededeling van zijn Berufsgenossenschaft (bureau ongevallenverzekering) meent hij dat hij in aanmerking komt voor de bijzondere bescherming tegen ontslag volgens de Duitse „Schwerbeschädigtengesetz" van 16 juni 1953, waarbij overeenkomstig § 14 van deze wet ontslag slechts geoor-

1 — Vertaald uit het Duits.

loofd is na toestemming van de „Hauptfürsorgestelle". Nu deze toestemming ontbrak, was het ontslag ongeldig. Daarentegen beriep verweerster zich naar aanleiding van een brief van het Arbeitsamt Coesfeld van 10 september 1972 op § 1 van bedoelde Schwerbeschädigtengesetz, op grond waarvan niet-Duitsers, zelfs wanneer de invaliditeit het gevolg is van een arbeidsongeval en zij recht hebben verkregen op een uitkering van de wettelijke ongevallenverzekering, niet in aanmerking komen voor de bijzondere bescherming tegen ontslag, wanneer zij — zoals verzoeker — niet in het gebied van de Bondsrepubliek of in West-Berlijn wonen.

Daar het betrokken Arbeitsgericht echter betwijfelt of de aangevoerde bepaling van de Schwerbeschädigtengesetz in overeenstemming is met artikel 48 van het EEG-Verdrag en met artikel 7 van de krachtens artikel 49 van het EEG-Verdrag vastgestelde verordening nr. 1612/68 (PB nr. L 257 van 19 oktober 1968) van 15 oktober 1968 betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap, besloot het bij beschikking van 15 mei 1972 het geding te schorsen en de volgende vraag aan het Hof van Justitie ter prejudiciële beslissing voor te leggen:

„Moeten artikel 48 van het EEG-Verdrag en artikel 7 van verordening nr. 1612/68 van de Raad van 15 oktober 1968 betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap (PB nr. L 257 van 19 oktober 1968) aldus worden uitgelegd dat deze bepalingen tevens betrekking hebben op de bijzondere bescherming tegen ontslag van bepaalde categorieën personen — in casu de bescherming tegen ontslag van ernstig invaliden ingevolge § 14 Schwerbeschädigtengesetz van 16 juni 1953 (BGBl. I, blz. 389) — in die zin dat deze bescherming in de Bondsrepubliek Duitsland ook toekomt aan de onderdanen der Lid-Staten, die als gevolg van een arbeidsongeval voor meer dan 50 % arbeidsongeschikt zijn en tegenover de Duitse wettelijke ongevallenverzekering een dienovereenkomstig recht op uitkering hebben verkregen, doch *niet* woonachtig zijn in het gebied van de Bondsrepubliek of West-Berlijn (§ 1, lid 3, Schwerbeschädigtengesetz)?"

Deze vraag wil ik thans aan een nadere beschouwing onderwerpen.

Hierbij doet zich de aangename en zeker niet alledaagse situatie voor dat alle bij het geding betrokkenen (verzoeker in het hoofdgeding, de regering van de Bondsrepubliek Duitsland, de regering van de Italiaanse Republiek en de Commissie van de Europese Gemeenschappen) een antwoord in gelijke zin voorstellen, namelijk dat artikel 48 van het EEG-Verdrag en artikel 7 van verordening nr. 1612/68 ook betrekking hebben op de bijzondere bescherming tegen ontslag ingevolge de Schwerbeschädigtengesetz, zodat discriminatie van werknemers uit andere Lid-Staten op dit gebied niet geoorloofd is.

Dat deze opvatting zonder voorbehoud moet worden gevolgd, is mijns inziens eenvoudig aan te tonen.

Zoals U weet, luidt artikel 48 van het EEG-Verdrag als volgt:

„Het vrije verkeer van werknemers wordt binnen de Gemeenschap uiterlijk aan het einde van de overgangsperiode tot stand gebracht.

Dit houdt de afschaffing in van elke discriminatie op grond van de nationaliteit tussen de werknemers der Lid-Staten, wat betreft de werkgelegenheid, de beloning en de overige arbeidsvoorwaarden.

. . . . . "

Reeds uit de tekst van deze bepaling kan worden afgeleid dat de zinsnede „wat betreft de werkgelegenheid . . . en overige arbeidsvoorwaarden" ook betrekking heeft op de bescherming tegen ontslag in welke vorm ook. Dit wordt nog duidelijker wanneer men zich aansluit bij de opvatting van de Italiaanse Regering, dat artikel 48 van het Verdrag *ruim* moet worden uitgelegd. Dat deze ruime interpretatie inderdaad gerechtvaardigd is, staat in elk geval sinds het arrest in de zaak 15-69 (Jurisprudentie, Deel XV, blz. 363) vast. Daarin wordt namelijk overwogen dat in deze bepaling (artikel

48) „geen ander voorbehoud wordt gemaakt dan die welke in lid 3 limitatief zijn opgesomd en de openbare orde, openbare veiligheid en volksgezondheid betreffen". Bovendien wordt onderstreept „dat het Gemeenschapsrecht op het stuk van de arbeidsverhoudingen berust op het beginsel dat het recht van iedere Lid-Staat aan de onderdanen der overige Lid-Staten die op zijn grondgebied zijn te werk gesteld, *alle* aan de eigen onderdanen toegekende voordelen moet verzekeren".
Mocht hierna nog enigerlei twijfel aan de juistheid van de gegeven uitlegging bestaan, dan wordt die wel definitief uit de weg geruimd door de nadere bepaling van artikel 7 van verordening nr. 1612, luidende: „Een werknemer die onderdaan is van een Lid-Staat mag op het grondgebied van andere Lid-Staten niet op grond van zijn nationaliteit anders worden behandeld dan de nationale werknemers wat betreft alle voorwaarden voor tewerkstelling en arbeid, met name op het gebied van beloning, *ontslag* en, indien hij werkloos is geworden, wederinschakeling in het beroep of wedertewerkstelling. Hij geniet er dezelfde sociale en fiscale voordelen als de nationale werknemer." Hier wordt dus uitdrukkelijk gewezen op het *ontslag*recht. Bovendien is dit een verwijzing van algemene aard, zodat er zeker geen reden bestaat om slechts aan de gewone ontslagbepalingen te denken en aan te nemen dat de bijzondere bescherming tegen ontslag niet onder dit voorschrift valt.
Waar anderzijds vaststaat dat voor *Duitse* werknemers de bijzondere bescherming tegen ontslag ingevolge de Schwerbeschädigtengesetz onafhankelijk van de woonplaats geldt, zou de in de Schwerbeschädigtengesetz aan werknemers uit andere Lid-Staten gestelde eis inzake de woonplaats inderdaad een discriminatie in de zin van bedoelde Gemeenschapsvoorschriften opleveren.
Derhalve is de door de nationale rechter genoemde bepaling van de Schwerbeschädigtengesetz (die overigens van 1953 dateert, zodat daarin geen rekening kon worden gehouden met de eisen van het Gemeenschapsrecht), gezien de door de Bundesregierung zelf erkende voorrang van het rechtstreeks toepasselijke Gemeenschapsrecht, niet meer van toepassing. Op dit punt zal overigens binnenkort — zoals wij eveneens in de loop van het geding hebben gehoord —, na een besluit van het Bondsministerie tot een dienovereenkomstige wijziging van de Schwerbeschädigtengesetz, ook een formele correctie van de Duitse rechtstoestand plaatsvinden om te waarborgen dat de beginselen van het Gemeenschapsrecht bij de toepassing van de Schwerbeschädigtengesetz in de toekomst niet in het gedrang zullen komen.

De door het Arbeitsgericht Rheine voorgelegde vraag zou ik derhalve als volgt willen beantwoorden:

Het in artikel 48 van het EEG-Verdrag en in artikel 7 van verordening nr. 1612/68 van de Raad van 15 oktober 1968 neergelegde beginsel van gelijke behandeling van de onderdanen der Lid-Staten heeft tevens betrekking op nationale rechtsvoorschriften die het ontslag van een werknemer, wiens arbeidscapaciteit door een arbeidsongeval is verminderd, om sociale redenen aan bijzonder strenge voorwaarden binden.